

11.12.2024

Ilmansuojeluohjelma 2030, toimeenpanoverkon kokous

Aika	28.11.2024 klo 9.00-11.00
Paikka	Valtioneuvoston kokoustilat, Eteläesplanadi 4, Sali 5, sekä Teams
Osallistujat	Oili Rahnasto, ympäristöministeriö, kokouksen puheenjohtaja Katja Ohtonen, ympäristöministeriö, kokouksen sihteeri Sami Rinne, ympäristöministeriö Ilkka Hippinen, ympäristöministeriö Kaarle Kupiainen, ympäristöministeriö Birgitta Vainio-Mattila, maa- ja metsätalousministeriö Mikko Savolahti, Suomen ympäristökeskus Taina Siponen, Terveyden ja hyvinvoinnin laitos Katriina Kyllönen, Ilmatieteen laitos Tommi Maasilta, Suomen Kuntaliitto ry Jarkko Niemi, Helsingin seudun ympäristöpalvelut –kuntayhtymä HSY Sirkku Manninen, Suomen luonnonsuojeluliitto ry Airi Kulmala, Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry Suvi Haaparanta, Helsingin kaupungin ympäristöpalvelut Mia Westman, Ålands landskapsregering Lisäksi kutsuttuina asiantuntijana: Taiju Virtanen, Väylävirasto, Katupölyteemaryhmän puheenjohtaja Maria Myllynen, Espoo, Pienpoltteemaryhmän puheenjohtaja Jaakko Kuisma, ympäristöministeriö, asialistan kohta 6

1. Kokouksen avaus

Toimeenpanoverkon puheenjohtajan Oili Rahnasto avasi kokouksen.

2. Asialista hyväksyminen

Asialista hyväksyttiin.

3. Edellisen kokouksen muistio

Edellisen kokouksen (20.5.2024) muistio on Hankeikkunassa kohdassa Asiakirjat ([linkki](#)) ja Tiimerissä. Lisäksi muistion toimitettiin sähköpostitse toimeenpanoverkon jäsenille kokouksen jälkeen.

4. Muutokset jäsenistöön

Virallinen nimityspäätös viime kokouksessa käsitellyistä jäsenmuutoksista tehtiin 12.11.2024 ([linkki](#)). Lisäksi nimityspäätöksessä tehtiin muutos ELY-keskuksen edustajaa koskien: Jenni Väisänen on nyt varsinainen jäsen eikä varajäsen.

Oili Rahnasto kertoi, että vuodenvaihteessa Päästöt ja ympäristöriskit -yksikön johtaja vaihtuu. Uusi yksikönjohtaja on lainsäädäntöneuvos Tia Laine-Ylijoki-Laakso. Oili Rahnasto kuitenkin jatkaa KISON toimeenpanoverkon puheenjohtajana kevääseen 2025 saakka.

Katja Ohtonen siirtyy vuoden vaihteessa Ilmasto- ja ympäristönsuojeluosaston sisällä Päästöt ja ympäristöriskit -yksiköstä ilmastoyksikköön. Työtehtävät säilyvät ennallaan.

5. Ajankohtaista teemaryhmistä

Teemaryhmien puheenjohtajat kertoivat nostoja teemaryhmien työstä kuluneen vuoden aikana ja ajatuksia tulevasta. Tuuli Ojalan poissa ollessa Liikenne ja työkoneet -teemaryhmän osalta puheenvuoron piti Katja Ohtonen.

Maatalousteemaryhmä

- Maatalousteemaryhmä edistää ja seuraa Maatalouden ammoniakkipäästöjen vähentämishojelman ([linkki](#)) toteutumista.
- Ryhmässä on seurattu Teollisuuspäästädirektiivin päivitystä ja Nitraattidirektiivin arviointia.
- Maatalouden metaani- ja ammoniakkipäästövähennykset ovat esillä monella foorumilla.
- Käynnissä on arviointi päivitystarpeesta: MMM 2020, Maatalouden ammoniakkipäästöjen vähentäminen: viljelijäopas ([linkki](#))
- Suomen ammoniakkipäästöt ovat edelleen haaste. Päästövähennysvelvoitteiden saavuttaminen ei ole itsestäänselvyys.

Käydyssä keskustelussa nousi esiin mm.:

- Toimenpiteitä suunniteltaessa ja toteutettaessa on tärkeää ottaa huomioon mahdolliset ristikkäisvaikutukset esimerkiksi metaani- ja

ammoniakkipäästöjen hallitsemiseksi tai päästöjen vesistöihin ja ilmaan hallitsemiseksi.

- Lannan happokäsittely ammoniakkipäästöjen hillitsemiseksi ei aina ole Suomessa yhtä tehokasta kuin joissain muissa maissa, sillä Suomessa lannan pH on valmiiksi melko matala erilaisen ruokinnan takia.

Katupölyteemaryhmä

- Ryhmän kokoonpanoa vahvistettu useiden kaupunkien katukunnossapidon edustajilla.
- Puhtaan ilman päivän aattona 6.9.2024 julkaistiin Katupölyteemaryhmän edustajien kirjoittama kolumni: Katupölyn vähentäminen taajamissa on kansallinen haaste ([linkki](#)).
- Seurattu ilmanlaatudirektiivin uudistuksen valmistelua sekä Euro 7 – valmistelua.
- Päälysteiden laatuksymyksiin saatiin asiantuntija-alustukset ja -kontaktit GTK:lta ja Väylävirastosta.
- Nord Dust II (2020-2023) hankkeen tuloksista on saatu mielenkiintoista tietoa mm. ajoneuvon painon, nopeuden ja rengastyypin vaikutuksesta pölynmuodostukseen.
- Uusista ilmanlaadun raja-arvoista etenkin PM₁₀:n vuorokausiraja-arvo on tiukka ja tulee ylittymään Suomen taajamissa katupölyn vuoksi. Mikä on päästökattodirektiivin toimeenpanemiseksi perustetun Katupölyteemaryhmän rooli? Kyseessä on kaksi eri direktiiviä: ilmalaatudirektiivi ja päästökattodirektiivi. Keskinäisiä linkityksiä ja viittauksia on kirjoitettu kumpaankin direktiiviin.
- Komission on käynnistänyt työn ilmanlaatudirektiivin mukaisen ns. hiekoituspoikkeaman käytön ohjeen kirjoittamiseksi.

Käydyssä keskustelussa nousi esiin mm.:

- Katupölyn torjunnassakin on otettava huomioon erilaisia mahdollisia ristikkäisvaikutuksia. Esimerkiksi päälysteitä ei voi optimoida vain katupölynäkökulmasta, vaan on otettava huomioon myös esim. hinta, kulutuksenkestävyys ja melu.
- Nopeuden rajoittaminen ja kitkarenkaiden edistäminen ovat keinoja katupölyn vähentämiseksi.
- Keskusteltiin ilmanlaatudirektiivin ja päästökattodirektiivin keskinäisistä suhteista. Miten varaudumme mahdollisiin raja-arvojen ylityksiin? Paikoin haaste mahdollisissa raja-arvojen ylitystilanteissa on, että kaikki keinot eivät

ole kaupunkien omista käsissä. Esimerkkejä tällaisista keinoista ovat nastarengasmaksut ja maanteiden kunnossapito.

- Katupölyn torjunnan ja kunnossapidon hyvien käytäntöjen jalkauttaminen läpi Suomen ovat tärkeitä.
- Nykyiset kitkarenkaat ovat varsin turvallisia. Kitkarenkaiden käyttö ei lisää vakavia onnettomuuksia. Oslossa 90 % autoilijoista käyttää kitkarenkaita, eikä tämä ole lisännyt onnettomuuksia.
- Kasvukunnissa asukasmäärän kasvu lisää kaavoittajan painetta osoittaa asutusta vilkkaiden teiden ja väylien varsille. Kaikilla kaupungeilla ei kuitenkaan ole katupölyn mallinnustyökäluä tulevaisuuden tilanteen arvioinnin tueksi.

Pienpolttoteemaryhmä

- Puunpolttotapoja selvitettiin kyselyllä tammikuussa 2024. Kyselyn tavoitteena oli saada lisää tietoa puunpolttotavoista puunpolton päästöarvioiden tarkentamiseksi ja viestinnän tehostamiseksi. Kyselyn tulokset esittelevä raportti julkaistiin 25.10.2024 suomeksi ([linkki](#)) ja englanniksi ([linkki](#)). Kyselyyn saatiin yli 6000 vastausta. Pääsääntöisesti tulisijojen käyttäjät osaavat käyttää tulisijoja oikein. Kehitettävääkin on: osa tavoittelee liian voimakasta palamista, puiden latomis- ja lisäämistavat eivät ole optimaalisia ja roskia poltetaan sytykkeenä.
- Tulisijojen uusimiskannusteselvitys on valmistumassa. Kyselyn perusteella yleisin syy sille, että tulisijan uusimista ei harkita, on se, että olemassa olevat tulisijat ovat kunnossa, toimivat ja niillä on käyttöikää jäljellä. Esimerkiksi 10-30 % taloudellinen tuki tulisijan vaihtamiselle nostaisi hiukan vaihtohalukkuutta. Vähennetyn pienhiukkaspäästön hinta (€/kt) olisi kuitenkin varsin korkea ja hinta ylittäisi saavutettujen terveyshyötyjen arvon.
- Edelleen on käynnistymättä P11 "Kehitetään käytännössä sovellettavaa mittausteknologiaa savuhaittojen valvontaan liittyvien mittausten luotettavuuden takaamiseksi". Sopivaa mittausteknologiaa ei ole.
- Viestintä on kustannustehokas päästöjen vähentämistoimi, mutta sitä on toistettava ja kehitettävä.
- Uudessa ilmanlaatudirektiivissä annettiin myös Bentso(a)pyreenille raja-arvo, jonka numeroarvo on hiukan aiempaa tavoitearvoa tiukempi. Raja-arvon ylittyminen on mahdollista pienpolton päästöjen vuoksi taajamissa vanhoilla ja tiivistyville pientaloalueilla.

Käydyssä keskustelussa nousi esiin mm.:

- Pienpolton päästöihin vaikuttavista tekijöistä tarvitaan jatkuvasti parempaa tilannekuvaa, vaikka paljon jo aiheesta tiedetäänkin. Kun vaikuttavat tekijät tunnetaan, pystytään paremmin vähentämään päästöjä.
- Savuhaittojen valvonnan mittausteknologiaa on mietitty paljon THL:ssä myös Terveystieteiden tutkimuskeskuksessa liittyen. Arvioitavana on ollut erilaisia sensorimittauksia.
- Bentso(a)pyreenin mittaustarve riippuu siitä, kuinka monta sen seuranta-alueita Suomessa on. Nyt seuranta-alueita on vain kaksi: Pääkaupunkiseutu ja muu Suomi.
- Bentso(a)pyreenin päästökertoimista on varsin vähän tietoa.

Liikenne ja työkoneet -teemaryhmä

- Teemaryhmässä on ollut alustuksia mm. LIIKE-hankkeesta, meriliikenteen alusten ilmansaastepäästöjen inventaario- ja skenaariolaskennasta, alusten tiukentuvista päästömääräyksistä ja Euro 7 -määräyksistä.
- LIIKE-hankkeen valmistumista odotellaan vuoden vaihteen tienoilla.
- Inventaario- ja skenaariolaskennoissa yhteistyötä khk-laskentojen kanssa voisi tiivistää.
- Kaupunkiyhteistyötä voisi tiivistää. Ryhmässä on vain Helsinki ja HSL.

6. Ajankohtaista Göteborgin pöytäkirjan (GP) päivityksestä

Jaakko Kuisma piti tilannekatsauksen GP:n päivityksestä. Esitys on Tiimerin kokousaineistoissa.

Ilmansaasteiden kaukokulkeutumissopimuksen alla on tällä hetkellä voimassa 8 pöytäkirjaa. Vuonna 2019 voimaan tullut GP on yksi niistä. GP:n keskeistä sisältöä ovat mm. SO₂-, NO_x-, VOC-, NH₃- ja hiukkaspäästökäytöt vuodelle 2020 sekä sektorikohtaiset sitovat/ohjeelliset päästöraja-arvoliitteet.

GP:n päivitys käynnistyi vuoden 2023 lopussa. Tavoitteena on saada päivitys valmiiksi vuoden 2025 loppuun mennessä. Keskusteluissa on ollut erilaisia vaihtoehtoja tavoitteista ja tavoitevuosista. Keskusteluissa on ollut myös mahdolliset ammoniakkin päästövähennysten lisätoimet. Myös metaanin mahdollisesta mukaan ottamisesta GP:n alaisuuteen on keskusteltu. GP:n teknisiä liitteitä tullaan päivittämään laajasti. Ratifiointiastetta pyritään nostamaan ilman, että ympäristökunnianhimoa merkittävästi lasketaan.

Suomen kanta päivitetyin Göteborgin pöytäkirjan tarkistamiseen on esitetty eduskunnalle lähetyssä E-kirjeessä ([E 57/2024 vp](#)).

EU:lla ole vielä kantaa päivitetyn Göteborgin pöytäkirjan tarkistamiseen.

7. Päästökattodirektiivin (NECD) arviointi

Päästökattodirektiivin arviointi on meneillään komissiossa ([linkki](#)). Katja Ohtosen esitys on Tiimerin kokousaineistoissa.

Arvioinnin kohteena on mm., miten NECD on onnistunut vähentämään ilmaansaasteiden kansallisia päästöjä ja siten vähentämään terveys- ja ympäristöhaittoja.

Arvioinnin valmisteleva kuuleminen (Call for evidence) oli 15.2.-14.3.2024. Sidosryhmätapaaminen oli 14.10.2024 Brysselissä ja etänä. Avoin julkinen kuuleminen (Public Consultation) ja kohdennettu sidosryhmäkuuleminen (Targeted stakeholder consultation) olivat avoinna 3.9.-26.11.2024. Suomi toimitti vastauksensa kohdennettuun sidosryhmäkuulemiseen. Lisäksi asiaa on käsitelty komission vetämässä jäsenmaiden asiantuntijoiden kokouksissa.

Taustaraportti Second NECD Implementation Report julkaistiin 30.7.2024 ([linkki](#)). Raportissa on kattavat analyysit päästövähennysvelvoitteiden, raportointien ja KISOon liittyvien velvoitteiden ja määräaikojen noudattamisista, komission käynnistämistä rikkomusmenettelyistä, KISO:n sisällöstä ja päästövähennystoimenpiteistä, ilmanlaadusta, ekosysteemivaikutuksista, komission antamasta tuesta tavoitteiden saavuttamiseksi jne. Toinen taustaraportti Clean Air Outlook 4 on tarkoitus julkaista vuoden 2024 loppuun mennessä.

Vuoden 2025 alkupuolella valmistuu Commission Staff Working Document, jossa todennäköisesti on suuntaviivoja, mitä voi olla arvioinnin lopputuloksena. Arvioinnin on oltava valmis vuoden 2025 loppuun mennessä (NECD:n artikla 13). Arvioinnin lopputuloksena voi esimerkiksi olla, että NECD:ssä ei ole muutostarpeita tai että sitä tulisi muuttaa ja miten.

Suomen vastauksessa sidosryhmäkuulemiseen oli yhteensä 92 sivua (pdf). Vastauksen koostamisen koordinoinnista vastasivat Syken ja ympäristöministeriön asiantuntijat. Vastauksen kirjoittamiseen osallistui monia eri alojen (mm. päästölaskenta, pienpoltto, maatalous, ekosysteemiseurannat, tilastot) asiantuntijaa seuraavilta tahoilta: YM, MMM, LVM, Syke, Tilastokeskus, VTT ja Itä-Suomen yliopisto.

Toimeenpanoverkolle ja teemaryhmille tarjottiin mahdollisuutta osallistua vastauksen koostamiseen. Toimeenpanoverkolle tarjottiin mahdollisuutta kommentoida luonnosta.

Nostoja Suomen vastauksesta:

- Direktiivin vaikuttavuudesta todettiin, että on vaikea erottaa, mikä vaikutus juuri NECD:llä on ollut päästöjen vähenemiseen, kun vaikuttavinta on

kuitenkin ollut sektorilainsäädännöt. Toisaalta NECD:n ansiosta tehdään työtä myös vapaaehtoisten päästövähennystoimien edistämiseksi.

- NECD on ollut hyödyllinen mm. kokonaiskuvan muodostamiseksi sekä inventaarioiden ja skenaarioiden kehittämiseksi. NECD on edelleen pääosin relevantti ja pääosin koherentti muun EU lainsäädännön, politiikkojen ja aloitteiden kanssa.
- Ekosysteemiseurantojen tulosten laajempi hyödyntäminen edellyttäisi parempaa ohjeistusta seurantojen toteutuksesta.
- Paikoin direktiivi kaipaa selkeyttämistä.

8. KISO 2030 toimenpiteiden seuranta

Ilmansuojeluohjelman toteutumisen seurantatietojen kerääminen vuotta 2024 koskien on nyt ajankohtaista. Katja laittaa sähköpostilla pyynnön verkostolle tietojen keräämisestä.

Toimenpiteiden toteutumisen seurantatiedot kootaan Tiimeriin (Yhteiset > Seuranta, [linkki](#)). Toteumatietoja voi kirjoittaa suoraan taulukkoon tai tiedot voi lähettää sähköpostilla Katjalle. Määräaika tietojen toimittamiselle on 16.1.2025, jonka jälkeen Katja viimeistelee taulukon tammikuun loppuun mennessä.

9. Muut asiat

Ilmansuojelupäivillä on ensi vuonna juhlavuosi, sillä tapahtuma järjestetään jo 50. kerran. Ajankohta on 19.-20.8.2025 ja paikkana Lappeenranta. Maria Myllynen vetää ohjelman suunnitteluryhmää. Marialle saa ehdottaa aiheita.

Helsinki järjestää katupölyseminaarin 12.3.2025 iltapäivällä. Aiheena tulee olemaan ainakin uusien ilmanlaadun raja-arvojen tuomat katupölyhaasteet. Suvi Haaparannalle saa ehdottaa aiheita.

10. Seuraava kokous

Toimeenpanoverkko kokoontuu yleensä kahdesti vuodessa. Seuraava kokous ehdotetaan pidettävän toukokuussa 2025. Ajankohta selvitetään erillisellä Doodle-kyselyllä.

Seuraavan kokouksessa aiheena alustavasti ainakin:

- Päästökattodirektiivin arvioinnin tilannekatsaus

Seuraava kokous ehdotetaan pidettävän lähtökohtaisesti läsnäkokouksena, mutta mahdollistetaan myös etäosallistuminen (Teams).

11. Kokouksen päättäminen

Oili Rahnasto päätti kokouksen klo 10.50.

Oili Rahnasto
Hallitusneuvos
Toimeenpanoverkon puheenjohtaja

Katja Ohtonen
Erityisasiantuntija
Toimeenpanoverkon asiantuntijasihteeri

Aineistot Kokousaineistot Tiimerissä ovat Tiimerissä (Toimeenpanoverkko > Kokousaineistot, [linkki](#))

Jakelu Läsnä olleet
Poissa olleet toimeenpanoverkon jäsenet

- Tuuli Ojala, liikenne- ja viestintäministeriö
- Mikko Paunio, sosiaali- ja terveysministeriö
- Helena Sivula, Metsäteollisuus ry
- Heidi Lettojärvi, Energiateollisuus ry
- Jenni Väisänen, Kainuun ELY-keskus